

Lauwersmeer, nationaal park in wording

zaterdag 29 juni 1996

Aduarderszijl in Lauwersland: knipklei en wijde horizon.

Foto Karel Zwaneveld

Door Gerrit Jan Zwier

WIE GEEN IDEE heeft waar hij Kootstertille, Lichtaard, Roodkerk, Vierhuizen of Rasquert op de kaart kan vinden, moet hoogstnoodig eens naar het noorden afreizen.

De genoemde plaatsjes bevinden zich zowel in het noordwesten van Groningen als in het noordoosten van Friesland. Dit is het land van de knipklei en de wijde horizon. Na de gemeentelijke herindeling in beide provincies zijn er nieuwe namen ontstaan als Achtkarspelen en De Marne. Nog nieuwer is de naam Lauwersland, een samenwerkingsverband van de VVV's in acht Friese en Groningse gemeenten. Onder de kop 'een verademing voor rust- en ruimtezoekers' probeert men de natuur en de cultuur van dit gebied aan de man te brengen. Het hart ervan is natuurlijk het Lauwersmeer, dat op de nominatie staat om tot nationaal park te worden verheven. Als alle obstakels uit de weg zijn geruimd, zal het grenzen aan het eerste nationaal park in Nederland, Schiermonnikoog.

In 1969 werd de Lauwerszee afgesloten. Na de Watersnoodramp van 1953 gingen er in het noorden steeds meer stemmen op om deze binnenzee in te

polderen. Van meet af aan stond vast dat het leeggepompte gebied vier bestemmingen zou krijgen: landbouw, natuurbescherming, defensie en recreatie.

Die uitgangspunten gelden nog steeds. De nieuwe haven van Lauwersoog moest onderdak bieden aan de vissersvloot en aan de veerboten naar Schiermonnikoog. Wat natuurterreinen betreft, is er een afwisseling tussen ruige graslanden, zand- en kleiplaten, loofbossen en rietland. Sommige bossen zijn

blauwborst en kemphaan brengen er hun jongen groot. In de herfst en winter strijken duizenden eenden, ganzen en zwanen in het gebied neer.

Wie bij Zoutkamp de dijk af rijdt, het nieuwe land in, krijgt het viertal bestemmingen de een na de ander in het vizier. Rietland en akkers wisselen elkaar af. Aan de kim ligt de Willem Lodewijk van Nassau-kazerne, die als een boerderijcomplex is gebouwd. Tussen de kazerne en Lauwersoog duiken bij de Ballastplaat rood-witte pannekoekhuisjes in het landschap op. Het gaat hier om het natuurdorp Suyderoogh, dat in korte tijd uit de grond is gestampt. Tot verrassing van velen gingen alle huizen vlotjes van de hand. Het Lau-

wersmeer trekt namelijk vooral dagjesmensen uit de omgeving aan, die er komen wandelen, fietsen, surfen, zeilen of een maaltijd bestellen in de visrestaurants in Lauwersoog.

De initiatiefnemers van Lauwersland zouden daar graag verandering in aanbrengen. In de logementen van plaatsen als het vestingstadje Dokkum, Zoutkamp en Veenklooster kan de bezoeker, die graag wat langer in het gebied wil rondkijken, zijn moede hoofd te rusten leggen.

In het restaurant, dat aan ExpoZee in Lauwersoog grenst, vertelt een medewerker mij iets over de achtergronden van het initiatief. Door het accent te leggen op een groot gebied rond het Lauwersmeer hoopt men de recreatiedruk op deze voormalige zeebodem iets te verlichten. De naaste omgeving heeft immers veel te bieden. Denk aan terpdorpen als Hogebeintum, Anjum en het prachtige Niehove; aan de Groningse borgen en de Friese stinzen; historisch interessante plaatsen als Dokkum en Veenklooster; aan rustieke dorpen, zoals het Groningse Garnwerd aan het Reitdiep, of het Friese Foudgum, waar dominee Haverschmidt, beter bekend als Piet Paaltjens, eens op de kansel stond.

Mijn informant beveelt verder bezoeken aan het zeehondenmuseum in Pieterburen, het themamuseum in Houwerzijl en het Wierdenmuseum in Ezinge aan, het dorpje waaraan voor altijd de naam van de archeoloog en hunebedvorser professor Van Giffen is verbonden. Over Zuidhorn, eens een rijk boerendorp, gelegen op een zandrug, nu omkneld door veel te veel nieuwbouwwijken, hoeft hij mij niets te vertellen, want daar woon ik zelf al bijna twintig jaar.

Eén van de attracties in Lauwersland is ongetwijfeld de vernieuwde expositie in ExpoZee.

Die werd twee maanden geleden door H. Vonhoff, de scheidende Commissaris van de Koningin in Groningen, geopend. Vonhoff kreeg daarbij een speciaal paspoort uitgereikt, een soort arrangementenpas voor bezoekers aan Lauwersland. Het is voortaan de bedoeling dat een plaatselijke VVV niet alleen oog heeft voor de bezienswaardigheden in de eigen buurt, maar in de hele regio.

Vraagt een toerist in het Groningse Zoutkamp naar borgen, dan moet men aldaar niet de Friese stinzen verzwijgen. Hetzelfde geldt voor de Groningse wierden en de Friese terpen. Vraagt iemand in het Groningse Feerwerd de weg naar het Friese

Ferwerd, dan moet men ter plekke niet net doen alsof de naam verkeerd wordt uitgesproken. Behalve Friese kruidkoek, is er Groninger kruidkoek. In beide provincies moet men zich een wijde blik aanmeten, in overeenstemming met de weidsheid van het landschap.

Op de grens van zilt en zoet is het thema dat de tentoonstelling over de natuur en de geschiedenis van de Wadden en het Lauwersmeer beheerst. De bezoeker maakt als het ware een avontuurlijke tocht door het gebied. Hij komt over een dijk binnen en betreedt een landschap dat door middel van diorama's is uitgebeeld. Er is een veldwerkruimte met microscopen en een vogel-

hut waar men - via een computerprogramma - zijn kennis kan testen door de vragen van een boswachter te beantwoorden. Een oude werkkeet geeft een indruk van de tijd toen het aanleggen van dijken nog handwerk was.

In een andere ruimte is een geluid-en-licht-show geïnstalleerd, die begint met een luidruchtig onweer. Naast een overzichtsbeeld, wordt er op een zijdoek een detail - een aardhommel, een bedauwd blaadje - geprojecteerd. Hoewel de sfeer van de seizoenen centraal staat, is men toch niet bezweken voor de verleiding de beelden door Vivaldi te laten begeleiden. Zeer de moeite waard zijn de bassins die in de waddenhal zijn ondergebracht. Hier zijn levensechte zeelandschappen, zoals een ebsstrand, een droogvallende kwelder en een getijdepoel op kleine schaal nagebootst. Heremietkreeften scharrelen er in hun gevonden onderkomens over de bodem en zeewolven wachten er op hun levende prooi. De hier aanwezige vissen en krabben zijn overigens niet bedoeld voor het aanpalende restaurant.

Ik gebruik de lunch met de dames en heren van een werkgroep die de oprichting van het nationaal park Lauwersmeer moet voorbereiden. Helaas, hun beradslagingen zijn geheim. Daarom volsta ik met de mededeling dat de geserveerde spaghetti met geroekte zalm en de heek in roomsaus werkelijk voortreffelijk waren.

Informatie: VVV Lauwersland, tel. 0519-220690. ExpoZee, tel. 0519-349045